

Pöytäkirja tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan kokouksesta 1/2010

Pvm	perjantai 26.2.2010
Aika	10:00 – 12:30
Paikka	Helsinki, MMM, Mariankatu 23, kokoushuone Kartano

Neuvottelukunta (kokouksessa läsnä olleet tummennetulla):

Hannu Saloniemi, puheenjohtaja (varapj. **Pirjo Kortnesniemi**, Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry)

Vuokko Puurula, (Sami Kilpeläinen) Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Kjell-Göran Paxal, (Fredrik Ström) Svenska lantbruksproducenternas centralförbund

Saara Kupsala, Joensuun yliopisto (Birgitta Wahlberg, Åbo Akademi)

Jarkko Niemi, MTT Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus (Matti Ylätaalo, Helsingin yliopisto)

Anna Valros, Helsingin yliopisto /Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskus (Jaakko Mononen, Itä-Suomen yliopisto)

Outi Vainio-Kivinen, Helsingin yliopisto (Kreeta Ranki, Turun yliopisto)

Matti Aho (Riitta Heinonen), Maa- ja metsätalousministeriö

Jaana Husu-Kallio (Jaana Mikkola), Elintarviketurvallisuusvirasto Evira

Hanna Lounela, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto (Aila Rauatmaa, Kainuun maakuntayhtymä)

Henri Pätsi, (Helinä Ylisirniö), Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry

Salla Tuomivaara, Eläinsuojeluliitto Animalia ry (Riikka Suominen, Helsingin eläinsuojeluyhdistys ry)

Sanna Nokka (Juho Kyntäjä), ProAgria Keskusten Liitto ry

Elias Jukola, LSO Foods Oy (Tuomas Herva, Atria Oy)

Ilkka Nieminen (Merja Söderström), Päivittäistavarakauppa ry

Annikka Marniemi (Sinikka Turunen), Suomen Kuluttajaliitto ry

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10:00. Hän totesi, että eläinten hyvinvoinnista on keskusteltu vilkkaasti viime aikoina ja toivoi, että puheet johtavat myös tekoihin eläinten hyväksi.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Varsinaiset jäsenet olivat yhtä lukuun ottamatta paikalla. Satu Raussi, Eläinten hyvinvointikeskuksen uusi johtaja, aloitti sihteerinä. ProAgrian edustajan Sanna Nokan varahenkilö Juho Kyntäjä on siirtynyt toisen työnantajan palvelukseen. Sanna Nokalle tulee valita varahenkilö.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Todettiin, että edellisen kokouksen pöytäkirjaan tehdään seuraavat korjaukset kohtaan 3:

- Eläinlääkintähuoltolain 10 §:n mukaiset kuntien suunnitelmat tulee olla valmiina 1.11.2011 eli vajaan kahden vuoden kuluttua.
- Eläinlääkintälaki sana korvataan eläinlääkintähuoltolaki sanalla.
- ETU ryhmällä on hyvinvointitavoitteet terveydenhuoltotyön osana.

4. Mitä on eläinten hyvinvointi? Eläinten hyvinvoinnin määritelmät. Alustus professori Anna Valros, esitys luettavissa Eviran sivulta
http://www.evira.fi/attachments/tapahtumat/materiaalit/hyvinvointi_2010/valros.pdf

Neuvottelukunta toteaa, että eläimen hyvinvointi on eläinyksilöllä oleva ominaisuus, jonka keskeinen perusta on eläimen kokemus ja sen kyky sopeutua. Eläimen hyvinvointi on dynaaminen, ajassa ja paikassa elävä prosessi, jota ei voi määrittellä yksittäisen asian kautta. Hyvinvointi ei ole tarkkarajainen kyllä tai ei ominaisuus, vaan se on moniulotteinen, elävä käsite. Eläimen hyvinvointiin vaikuttavat eläimen saama ravinto ja vesi, terveys, olosuhteet, käyttäytymistarpeet, jalostus ja eläimen hoitaja. Neuvottelukunnassa tarkastellaan eläinten hyvinvointia Farm Animal Welfare Councilin määrittelemän viiden vapauden avulla. Neuvottelukunta suosittelee eurooppalaisen Welfare Quality® tutkimushankkeen <http://www.welfarequality.net/everyone> mittariston käyttöönottoa eläinten hyvinvoinnin arvioinnissa.

5. Ajankohtaista tuotantoeläinten hyvinvoinnista

- Suunnitellut muutosehdotukset sikoja koskevaan asetukseen ja tuettavan rakentamisen ehtoihin (asian esitteli Matti Aho, MMM).

Hallituksen iltakoulussa 24.2.2010 keskusteltiin tuotantoeläinten hyvinvoinnista. Muistiot (3 kpl) jaettiin neuvottelukunnalle, linkit muistioiden sivuille on lähetetty jäsenille etukäteen. Valmistelussa olevista sikojen pitoa koskevien säädösten muutoksista jaettiin muistio. Asiana oli minimiasetuksen muutos ja tuettu rakentaminen (TR). TR kriteerit, erityinen huomio suunnataan eläinten hyvinvointiin, kun yhteiskunta tukee rakentamista ja korjaamista. Eläinsuojelulain minimivaatimukset on aina täytettävä ja tuettu rakentaminen tuo lisää vaatimuksia minimiin nähden. Parhaillaan minimivaatimuksiin valmistellaan neljää asiaa. 1) Sioilla on oltava kuiviketta ja sitä pitää olla mahdollista käyttää, jonka vuoksi karsinan kiinteän lattian osuutta lisätään, 2) pinta-alavaatimuksien nostaminen 3) luonnonvalo ja 4) sairaskarsina-alat. Näistä tehdään taloudellinen analyysi MTT:n toimesta ja säädösvalmistelu saatetaan loppuun tämän kevään aikana. Tuetussa rakentamisessa kannustetaan hoitokäytävien leventämiseen, häkittömään porsimiseen ja sikasuihkujen järjestämiseen. Vanhoille rakennuksille tulee siirtymäaika, säännöt koskevat välittömästi uutta rakentamista. Nämäkin asiat valmistellaan tämän kevään aikana. Todettiin, että investointituki kannustaa hoitokäytävien, häkittömän porsimisen ja sikasuihkujen osalta tuottajia rakentamaan eläinten hyvinvoinnin kannalta paremmin, kuin suunnitellut eläinsuojelusäädösten muutosehdotukset.

- Eläinterveydenhuoltoon tulevat muutokset (asian esitteli Pirjo Kortnesniemi, ETT ja ETU)

Elinkeino on työstää eläinten hyvinvointia parantavia toimenpiteitä. Suomen sikaloista tallentuu tietokantoihin vuosittain 16 000 terveydenhuoltokäyntiä (TH-käynti). TH-käyntien sisältöä laajennetaan eläinten hyvinvoinnin arvioimiseksi nykyistä painokkaammin. Työryhmä korjaa TH-lomaketta ja sisällyttää siihen Welfare Quality® – tutkimushankkeen tuottamia, eläimestä mitattavia ja sen hyvinvoinnista kertovia muuttujia. Toteutus pyritään saamaan realistiseksi. TH-käynnin kesto tulee uusien mittareiden vuoksi pidentymään; kuitenkin lisättävät asiat ovat sellaisia, joita eläinlääkärit ovat jo aiemmin havainnoineet.

Erityisesti elinkeino pyrkii yhdessä puuttumaan niihin eläintuotantotiloihin, joilla on pysyvästi vakavia ongelmia eläinten hyvinvoinnissa. Uusilla mittareilla pyritään luomaan vastuullisen tuotannon raja-arvot ja nostamaan kansallista tasoa. Eläinlääkärien kouluttaminen TH-käyntien uusien mittareiden käyttöön on suunniteltu toteutettavaksi tulevan syksyn kuluessa. Koulutuksen sisältö tulisi mahdollisesti Helsingin yliopistolta. Valvontaa tekevät uudet 15 AVI eläinsuojelueläinlääkäriä tarvitsevat myös tämän koulutuksen. Lisäksi on mietitty, miten tukea niitä tiloja, joilla on lieviä rikkeitä, mahdollisesti esimerkiksi elinkeinon kampanjoilla. Suomen oloihin halutaan soveltaa Welfare Quality® hankkeen mittarit, ottaen huomioon Global Gap standardit. Koulutusta järjestetään myös tuottajille, sillä tuottajat toivovat säännöllistä koulutusta. Tilojen ja eläinlääkärien toiminnan suhteen aloitetaan myös auditoinnit. Tutkimusta pyritään edistämään. SIKAVA tietokannan uudistus riippuu laskentakeskuksen resursseista, laskentakeskus saa ehkä syksyyn mennessä tehtyä uudistukset, jolloin uudistukset voisivat olla käytössä vuonna 2011. Teollisuuden tavoiteaikataulu on käyttöönotto 1.1.2011. Auditointijärjestelmän käyttöönottoaikataulu riippuu siitä, kuka auditoi.

- Indikaattorien käyttöönotto (asian esitteli Elias Jukola, teollisuus).

Sianlihan tuotannon kansalliselle tasolle lisätään eläinten hyvinvointi-indikaattoreita. Kriteerit, milloin eläintuotantotila tipahtaa kansalliselta tasolta, on vielä sopimatta. Teollisuus asettaa tulevaisuudessa ostamilleen eläimille eläinsuojelulain minimitasoa suuremmat vaatimukset. Hyvinvoinnin indikaattorien tulee olla yksinkertaisia, selkeitä ja helppoja kerätä. Mahdollisia indikaattoreita ovat: lihantarkastustiedot, lääkkeiden käyttö (tästä ei vielä ole riittävästi dataa, arvioidaan vasta 2011 lopussa), emakoiden kuolleisuus sekä koko- ja osaruhohylkäykset. Kokoruhohylkäyksille on olemassa luotettavat raja-arvot, mutta osaruhohylkäyksiä ei voi käyttää erilaisten teurastamokäytäntöjen vuoksi. 1.1.2011 lähtien saadaan luotettavasti tilalla kuolleet siat, vielä näitä tietoja ei ole kovin monista tiloista. Ruhohylkäysten taustalla voi olla myös viljelijöiden erilaiset eläinten lopetuskynnykset ja erilaiset lihantarkastuskäytännöt eri teurastamoissa. Kansalliset raja-arvot julkaistaan heti, kun ne saadaan valmiiksi. Tilastot ajetaan puolivuositain. Jos tila joutuu liikennevalojen punaiselle alueelle, sillä on vuosi aikaa korjata tilanne. Teollisuus antaa tilalle neuvonta-apua tilanteen korjaamiseksi. Jos tilanne ei vuodessa korjaannu, eläimiä tilalta ei osteta eikä niitä sinne myydä. Ensi vuoden alun jälkeen teollisuus ostaa eläimiä vain kansalliselle tasolle kuuluvilta tiloilta. Teollisuuden toteuttaman kattavan puhelinkyselyn perusteella kotieläintuottajat ovat pääosin tyytyväisiä siihen, että teollisuus on ottanut hyvinvointiasian käsittelyyn.

Työtä tehdään Suomen lihateollisuus ry:n kautta, ja siihen kuuluvat lähes kaikki teurastamot. Suunnitellut sopimukset kuuluvat niin sanotulle ei-kilpailulle alueelle, toisin sanoen, jos joku teurastamo kieltäytyy ostamasta eläimiä tilata huonon hyvinvointitilanteen vuoksi, niin toisetkaan teurastamot eivät osta. Teollisuuden arviointityökalut tulevat toimimaan SIKAVA-järjestelmän kautta.

Meneillään olevasta koko elintarvikeketjua koskevasta valmistelutyöstä tiedotetaan maaliskuussa teollisuuden ja viranomaisten yhteisessä tilaisuudessa.

- Valvontaviranomaisten suunnitelmat (asian esitteli Jaana Husu-Kallio, Evira)

Aluevalvontaviranomaisten 15 eläinsuojelueläinlääkäriin virantäyttö on loppusuoralla, maaliskuun aikana kaikki rekrytoinnit on tehty. Täydentävien ehtojen valvontaan tulee uutta lainsäädäntöä, josta kerrotaan myöhemmin kevään kokouksissa. Seuraavassa kokouksessa käsitellään EU-eläinsuojelutarkastuksia – sikaloitten tarkastuksia lisätään. Eläinsuojelurikkomustilastojen informatiivisuutta pyritään lisäämään niin, että ne kertovat tavalliselle kansalaiselle nykyistä paremmin rikkomusten laadusta ja merkityksestä eläinten hyvinvoinnille. Eläinten hyvinvointiongelmia esiintyy useimmin tiloilla, joilla ihmisillä on pahoja ongelmia, eläinten hoitajat ovat osaamattomia tai tilan pitäjät ovat välinpitämättömiä. Välinpitämättömyys on moraalisesti erityisen arveluttavaa ja siihen teollisuudella on mahdollisuus puuttua. Oikeuslaitoksen toiminnassa, sen eläinten hyvinvointiin liittyvien asioiden tuntemuksessa, on puutteita. Eviran edustajat pohtivat asiaa valtakunnansyyttäjän kanssa. Eläinrekistereiden tarkkuutta ja käyttöä pyritään parantamaan. Valvonnan riskiperusteisuutta lisätään; esimerkiksi, jos tilalta ei ole tiettyyn aikaan mennessä mitään merkintää rekistereissä, tilalle tehdään valvontakäynti. Tiloille asetettujen toimenpidemääräaikaisten valvontaa tullaan tehostamaan. EU sääntöjen ja Eviran ohjeistuksen mukaan tarkastus on tehtävä tilalle yllättäen. Suomen käytäntö on osin toteutettu etukäteen soittaen valvojien työaikajärjestelyistä johtuen. Valvonnan yllätyksellisyyttä tullaan tehostamaan. Tarkastuksen yllätyksellisyydellä pystytään puuttumaan ennen kaikkea eläinten hoidon ongelmiin; esimerkiksi onko sairas eläin hoidettu asianmukaisesti. Kuntiin valtion varoin palkattavat valvontaeläinlääkärit ja tänä keväänä nimitettävät AVI:n eläinsuojelueläinlääkärit (15 kpl) lisäävät valvontamahdollisuuksia merkittävästi.

Eviran viestintä rikkeiden esiintymisestä perustuu lainsäädäntöön, jolloin termistöjä tarkastusten tuloksista viestimiseen on käytössä vähän. Tulosten ymmärrettävyys e-asiantuntijalle on huono.

Uuden eläinlääkintähuoltolain myötä Evira on pyytänyt kunnilta selvitystä, miten eläinsuojeluasiat aiotaan kunnissa järjestää. Eläinsuojeluasioissa paikalliset eläinlääkärit ovat avainasemassa. Uuden eläinlääkintähuoltolain myötä myös läänineläinlääkäreillä on enemmän resursseja puuttua eläinsuojelulain rikkomisiin. Uuden eläinlääkintähuoltolain saattaminen täyteen toimintaan vie aikaa niin, että vasta ensi vuonna voidaan arvioida uuden lain toimivuutta.

Ajantasaisen osoiterekisterin puuttuminen turkistarhoista vaikeuttaa viranomaisten työtä. Viime vuonna EU eläinsuojelutarkastuksissa on tarkastettu 49 turkiseläintilaa ja näistä 15 ei ollut lainkaan eläimiä. Uusittu lainsäädäntö antaa mahdollisuuden luoda turkispuolelleen osoite- ja toimijarekisteri. Aiemmin osoitetiedot saatiin Turkiseläinlääkäriyhdistyksen liitolta, mutta liiton rekisterin käyttämistä kritisoitiin ja sen käytöstä luovuttiin.

SIKAVA ja NASEVA järjestelmien auditoinnin avulla voidaan varmistaa, että terveydenhuoltotyö tehdään kuten se on suunniteltu. Eläinlääketieteen opiskelijoiden koulutusta kehitetään, jotta tulevilla eläinlääkäreillä olisi paremmat valmiudet tehdä eläinsuojeluvälvontaa ja eläinten hyvinvointiin liittyvää neuvontaa tiloilla.

6. Eläinten hyvinvoinnin raportointi

Eläinten hyvinvointikeskus EHK tulee antamaan raportin tuotantoeläinten hyvinvoinnin tilasta maassamme. Neuvottelukunta antaa ehdotuksen raportin valmistelua varten kerättävistä tiedoista. Neuvottelukunnan jäseniltä pyydetään esityksiä (erityisesti edustamansa alan tuottamista tiedoista), mielellään jo ennen kokousta sähköpostitse.

Sihteerin lähettämän aineiston pohjalta jäsenet kommentoivat raportin sisältöaiheita (lähetetty jäsenille etukäteen) sähköpostitse (vastaa kaikille- toiminnolla). Asia otetaan listalle seuraavassa kokouksessa.

7. Puheenjohtajan terveiset European Forum of Animal Welfare Councils tapaamisesta.

Matkakertomus on toimitettu etukäteen neuvottelukunnan jäsenille. Kokous oli Eurooppalaisten eläinten hyvinvointineuvottelukuntien (eri nimitystä käytetään eri maissa) yhteinen. Joissakin maissa on seura-, lemmikki-, harraste-eläimille perustettu oma neuvottelukuntansa. Monessa Euroopan maassa on myös kolmen viimeisen vuoden aikana uudistettu eläinsuojelulainsäädäntöä. Kiihtynyt keskustelu ja toimet eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi on globaali ilmiö, se ei kosketa vain Suomea. EuroFAWC avaa kotisivut tämän kevään kuluessa www.eurofawc.com

8. Tulevien kokousten päivämäärät: 9.4.10 klo 10:00–12:30 ja 17.5.10 klo 13:00–15:30.

9. Muut asiat

- Kevään jälkimmäiseen kokoukseen otetaan esille tutkimusaiheiden kartoitus. Pyydetään jäseniä tuottamaan tiedot meneillään olevista ja hiljattain päättyneistä eläinten hyvinvoinnin tutkimushankkeista sihteerille.
- Seuraavassa kokouksessa käsitellään myös EU-eläinsuojelutarkastuksia, Evira valmistelee asian.
- Osastopäällikkö Matti Aho on esittänyt, että neuvottelukunnan nimissä lähetettäisiin kysely eri intressipiireille eläinsuojelulain uudistamisesta, sillä ministeriö kaipaa tähän työhön apua. MMM:n edustaja ja sihteeri valmistelevat asiaa seuraavaan neuvottelukunnan kokoukseen.
- Laura Hänninen toimii seuraavan kokouksen sihteerinä, koska Satu Raussi ei pääse tuolloin paikalle.
- Seuraavassa kokouksessa sovitaan neuvottelukunnan syksyn kokousten päivämäärät.
- Todettiin, että MMM laatii lyhyen tiedotteen tästä kokouksesta pöytäkirjan pohjalta.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Helsingissä 08.04.2010

Hannu Saloniemi
Puheenjohtaja

Satu Raussi
Sihteeri